

Bryk G., Shyika O. Innovative processes in agriculture

Features of innovation in domestic agricultural enterprises are researched. Problems of development the innovative processes in agriculture are revealed. Identified four types of innovation in the agricultural sector: breeding and genetics; technical, technological and production; organizational, managerial and economic; social and environmental. It was established that the introduction of innovations in activities of agricultural enterprises important condition is the existence of innovative potential.

Key words: innovation, innovation processes, innovation potential, agricultural enterprises.

Брик Г., Шийка О. Инновационные процессы в сельском хозяйстве

Исследованы особенности внедрения инноваций в отечественных сельскохозяйственных предприятиях. Выявлены проблемы развития инновационных процессов в сельском хозяйстве. Выделены четыре типа инноваций в аграрном секторе: селекционно-генетические; технико-технологические и производственные; организационно-управленческие и экономические; социально-экологические. Установлено, что внедрение инноваций в деятельность сельскохозяйственных предприятий – важное условие наращивания конкурентных преимуществ.

Ключевые слова: инновации, инновационные процессы, инновационный потенциал, сельскохозяйственные предприятия.

Стаття надійшла 16.03.2017

УДК 330.322.2:631.11

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Н. Зеліско, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Протягом останнього десятиліття збільшувалися обсяги вітчизняних та іноземних інвестицій у сільське господарство, хоча частка їх у загальному обсязі інвестицій залишається малою. Європейські країни – основне джерело прямих іноземних інвестицій. Великі європейські, а також американські компанії планують значно збільшити свої інвестиції в агробізнес наступними роками, незалежно від політичної непевності. Інвестори з Китаю та країн Перської затоки також починають робити значні інвестиції у цей сектор. Хоча Україна швидко поліпшила свій рейтинг щодо ведення бізнесу, залишаються слабкі місця на деяких напрямках, зокрема у сфері державного регулювання. Нещодавно розроблена Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 рр. має допомогти використати потенціал нашої держави на шляху стимулювання інтеграції з ЄС.

Доступ до фінансування залишається обмеженим, особливо для малих сільськогосподарських підприємств. У 2013–2014 рр., згідно зі Звітом про глобаль-

ну конкурентоспроможність (Global Competitiveness Report), 16,7 % респондентів визначили доступ до фінансування перешкодою номер один для ведення бізнесу (в опитуванні з вибором однієї відповіді), випередивши корупцію та неефективність державного управління. Події 2014 р., що зменшили ліквідність і посилили зовнішні ризики, ще більше стримали доступ до фінансових ресурсів. Як відомо, частка банківського сектору складає 95 % активів фінансового сектору. Великі постачальники факторів виробництва, виробники, роздрібні продавці та експортери найчастіше користуються банківським кредитом як механізмом доступу до фінансування, хоча високий рівень і волатильність відсоткових ставок поряд із нестачею інформації щодо кредитоспроможності позичальника гальмують розвиток банківського кредитування. Усе більшого поширення набувають альтернативні механізми фінансування: схеми лізингу, векселі та державне фінансування у формі форвардних закупівель з боку Державного аграрного фонду. Натомість більшість невеликих підприємств не має доступу до фінансування і не користується наявним інструментарієм через відсутність застави. Їх інвестування є жорстко обмеженим, навіть якщо вони можуть отримати кредит від кредитної спілки, зазвичай під великі відсотки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями залучення коштів і створення інституційного підґрунтя для забезпечення розвитку сільського господарства за ринкових умов господарювання займалася велика когорта економістів: В. Амбросов, С. Дем'яненко, Ю. Лупенко, О. Могильний, О. Олійник, П. Саблук, В. Юрчишин та ін. Проте аналіз економічної літератури та інвестиційної діяльності підприємств свідчить, що проблема ще не знайшла достатнього теоретичного обґрунтування та практичного вирішення, багато аспектів, пов'язаних з активізацією інвестиційної діяльності як фактора розвитку сільського господарства, залишаються поза увагою.

Постановка завдання. Дослідити інвестиційні процеси у сільському господарстві, визначити заходи щодо їх активізації та підвищення ефективності використання – такі завдання стояли перед нами.

Виклад основного матеріалу. У 2015 р. інвестиції в сільське господарство склали близько 1 млрд доларів. Загалом іноземні інвестиції в галузь надходять з понад 60 країн світу. Агропромисловий сектор України є одним із найбільш інвестиційно привабливих. Сьогодні існують перспективи розширення двостороннього інвестиційного співробітництва з Китаєм, Кореєю, Японією, Індією, Іраном, Об'єднаними Арабськими Еміратами та Саудівською Аравією в галузі сільського господарства.

На тлі відносної незмінності обсягів інвестицій в економіці України капітальні інвестиції у сільське й лісове господарство за січень-березень 2016 року порівняно з відповідним періодом попереднього року зросли майже на 57 %. За прогнозами Інституту аграрної економіки, пріоритетність інвестування сільського господарства, яку спостерігаємо з 2010 р., досягне максимуму у 2015–2017 роках. Потім вона поступово послаблюватиметься до 2025 р. і тоді, за розрахунками науковців, співвідношення між інвестиціями в основні галузі агропродовольчого підкомплексу – сільське господарство та харчову промисловість – набуде рівноваги

1:1. Після 2025 р. потреба в заміні наявних і створенні додаткових потужностей харчової промисловості переважить потреби сільського господарства, що зумовить відповідну зміну інвестиційних пріоритетів.

Отже, наразі в умовах пріоритетності інвестицій у сільське господарство слід створювати найкращі умови для її прояву, що дасть змогу досягти максимального макроекономічного ефекту.

Окрім необхідності підвищення рівня інвестиційної привабливості аграрної сфери, існує низка чинників, які специфічні для кожного виду інвестора й негативний вплив котрих стримує розвиток інвестиційної діяльності у сільському господарстві. До основних чинників, які стримують участь приватного і банківського капіталу в інвестиційній діяльності аграрного сектору економіки, можна віднести:

- низький рівень прибутковості і фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств, кредитування яких банкам не вигідне;
- відсутність стабільних і передбачуваних умов функціонування сільськогосподарських товаровиробників на середньострокову перспективу (3–5 років);
- необхідність ведення фінансово-економічного моніторингу та оперативної реалізації бізнес-планів інвестиційних проектів;
- низька спроможність сільськогосподарських підприємств сприймати інвестиції, пов'язані з недостатньою якісною оцінкою інвестиційних проектів.

Організація управління інвестиційною діяльністю становить собою систему принципів і методів розробки і прийняття управлінських рішень, пов'язаних із вибором конкретних об'єктів інвестування, залученням необхідного обсягу інвестиційних ресурсів, оптимізацією джерел їх надходження, а також забезпеченням максимально можливої ефективності використання безпосередньо у процесі реалізації інвестиційної діяльності [4; 5].

Підвищення ефективності системи управління інвестиційною діяльністю починається із формування цільової підсистеми, яка становить собою певну сукупність цілей, для досягнення яких і формується ця система управління [6].

Основними цілями системи управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств є:

- визначення економічної ефективності інвестиційного проекту з метою встановлення доцільності його реалізації;
- забезпечення можливості залучення підприємством необхідного обсягу інвестиційних ресурсів для реалізації інвестиційного проекту;
- формування механізмів і реалізація заходів, спрямованих на підвищення ефективності інвестиційної діяльності [7].

Зазначені цілі системи управління інвестиційною діяльністю можуть бути реалізованими через механізм управління джерелами залучення інвестиційних ресурсів. Для прийняття управлінських рішень доцільно провести порівняльний аналіз інвестиційних проектів із врахуванням вартості капіталу за кожним варіантом можливих джерел його залучення.

Висновки. Аналіз особливостей вітчизняного економічного середовища в аграрній сфері дав змогу виявити проблеми інвестиційної привабливості аграрного

сектору. Якщо й надалі інвестори виводитимуть свої капітали з України, то згодом переконали їх у доцільності повторного нарощення інвестицій у вітчизняний АПК буде дуже важко. В Україну й надалі можуть надходити спекулятивні чи офшорні інвестиції, а стратегічний інвестор, якого так потребує аграрний сектор й економіка загалом, залишатиметься лише в наших планах та концепціях на папері. Важливо відмовитися від політики концентрації інвестиційних ресурсів у столиці та ще кількох обласних центрах України. Доцільно заохочувати потенційних інвесторів до вкладення своїх капіталів у депресивні регіони, які відчувають брак інвестиційних ресурсів. Вхідження агропромислового комплексу в ринок стримується низьким рівнем розвитку його інфраструктурної ланки, яка не забезпечує ритмічний, пропорційний і збалансований розвиток агропромислового виробництва. Нині інфраструктура АПК не в змозі задовольнити різнопланові за характером потреби основного виробництва, не володіє внутрішньогалузевою технологічною єдністю, яка їй притаманна і необхідна. Саме виробнича інфраструктура як діюча динамічна система з розвинутими взаємозобов'язаннями і є основою безперервного функціонування АПК. Створення розвинутої інфраструктури АПК, форсування розвитку її оновлених підрозділів, забезпечення ними вимог основного виробництва, встановлення взаємозв'язку між основними й обслуговуючими сферами і в результаті цього досягнення збалансованості діяльності в АПК є однією з важливих умов стабілізації економіки аграрного сектору.

Бібліографічний список

1. Лупенко О. Ю. Інвестування розвитку сільського господарства / О. Ю. Лупенко, Є. І. Лупенко // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 3–10.
2. Саблук П. Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2008. – № 12. – С. 59–62.
3. Абрамович І. В. Інвестування в аграрний сектор економіки України: проблеми та напрями їх вирішення / І. В. Абрамович // Держава та регіони. – 2007. – № 1. – С. 7–9.
4. Захарін С. В. Стратегія підвищення інвестиційної привабливості економіки України для іноземного капіталу / С. В. Захарін // Фінанси України. – 2000. – № 12. – С. 87–94.
5. Письмаченко Л. М. Інвестиції у галузі сільського господарства як шлях до демократичного економічного зростання [Електронний ресурс] / Л. М. Письмаченко, С. В. Юрченко. – Режим доступу : http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/04.pdf.
6. Гайдуцький А. П. Підвищення інвестиційної привабливості інфраструктури аграрного сектора / А. П. Гайдуцький // Економіка АПК. – 2004. – № 10. – С. 99–105.
7. Кучмій І. Г. Активізація інвестиційних процесів, як фактор підвищення прибутковості аграрних підприємств [Електронний ресурс] / І. Г. Кучмій. – Режим доступу : <http://socrates.vsau.org/repository/getfile/2646.pdf>.
8. Алексєрова Ю. В. Шляхи залучення інвестицій в розвиток сільського господарства [Електронний ресурс] / Ю. В. Алексєрова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/25_NNP_2011/Economics/4_91977.doc.htm.

Зеліско Н. Напрями удосконалення організації інвестиційного процесу в сільськогосподарських підприємствах

Визначено основні напрями удосконалення інвестиційного процесу в сільськогосподарських підприємствах. Окреслено основні напрями державного регулю-

вання інвестиційної діяльності. Розглянуто роль та місце інвестиційної діяльності в системі управління підприємством. Вказано на важливість впливу інвестиційних процесів на прибутковість в аграрному секторі і напрями їх активізації. Розглядається процес інвестиційної діяльності та чинники, які впливають на ефективність цього процесу на рівні держави, галузі й окремого підприємства. Доведено, що факторний аналіз ефективності інвестицій – основа для розвитку науково обгрунтованої інвестиційної політики держави з метою вдосконалення управління інвестиційним процесом.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний процес, інвестиційна діяльність, сільськогосподарське підприємство, державне регулювання.

Zelisko N. Directions improve the organization of the investment process on farms

In the article the basic directions of improvement of the investment process in agricultural enterprises. The basic directions of state regulation of investment activity. In the article the role and place of investment in the system management. An important influence on the profitability of the investment processes in the agricultural sector and its development trends. The process of investment activity is considered, complex factors that influence efficiency of the given process at a level of the state, branch and the separate enterprise are revealed and proved

It is proved, that the factorial analysis of the efficiency of investment is the basis for development of scientifically proved investment policy of the state with the purpose of increasing the productivity of management of investment process.

Key words: investments, investment process, investment, agricultural enterprise, government regulation.

Зелиско Н. Направления усовершенствования организации инвестиционного процесса на сельскохозяйственных предприятиях

Определены основные направления усовершенствования инвестиционного процесса в сельскохозяйственных предприятиях. Указаны основные направления государственного регулирования инвестиционной деятельности. Рассмотрены роль и место инвестиционной деятельности в системе управления предприятием. Указано на важность влияния инвестиционных процессов на прибыльность в аграрном секторе и направления их активизации.

Рассмотрено процесс инвестиционной деятельности, выявлены и обоснованы комплексные факторы, что влияют на эффективность данного процесса на уровне государства, отрасли и отдельного предприятия. Доказано, что факторный анализ эффективности инвестирования является основой для разработки научно обоснованной инвестиционной политики государства с целью повышения результативности управления инвестиционным процессом.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционный процесс, инвестиционная деятельность, сельскохозяйственное предприятие, государственное регулирование.

Стаття надійшла 10.03.2017